

FÁSI CSABA*

Az ESG-szabályozás fejlődése és a társadalmi dimenzió mérhetősége: nemzetközi tendenciák és hazai kihívások

The Development of ESG Regulation and the Measurability of the Social Dimension: International Trends and Domestic Challenges

ABSZTRAKT

A fenntarthatóság és a vállalati társadalmi felelősségvállalás iránti globális érdeklődés erősödésével az ESG (Environmental, Social, Governance) kritériumok alkalmazása kiemelt szerepet kapott a vállalati működésben és a befektetési döntéshozatalban. A kutatás középpontjában az ESG-szabályozás fejlődése, különösen a társadalmi (S) dimenzió mérésének kihívásai állnak. Míg a környezeti és irányítási tényezők szabályozása és értékelése egyre standardizáltabbá válik, a társadalmi szempontok mérhetősége még mindig számos módszertani problémát vet fel. Korábbi kutatások rávilágítottak az ESG-minősítések közötti jelentős eltérésekre, valamint a társadalmi teljesítmény megbízható mérésének nehézségeire, különösen a kvalitatív, szubjektív mutatók alkalmazásakor. Jelen tanulmány célja annak feltárása, hogy a szabályozási környezet – különösen az EU-s CSRD és a magyar ESG-törvény – milyen módon segítheti elő az „S” dimenzió harmonizált értékelését. A kutatás dokumentumelemzésen és a hazai szabályozási keretek vizsgálatán alapul. Az eredmények azt mutatják, hogy a kötelező jelentéstétel és a kettős lényegesség elvének bevezetése javíthatja a társadalmi hatások átláthatóságát és összehasonlíthatóságát. Ugyanakkor a jelentések minősége és megbízhatósága csak akkor növelhető, ha a vállalatok megfelelő belső ellenőrzési és tanúsítási rendszereket működtetnek. A kutatás rávilágít az „S” dimenzió mérésének fontosságára és szabályozási támogatásának szükségességére a fenntartható gazdasági fejlődés érdekében.

Kulcsszavak: ESG-kritériumok, társadalmi fenntarthatóság, ESG-jelentéstétel, fenntartható pénzügyek, társadalmilag felelős befektetés

ABSTRACT

With the growing global interest in sustainability and corporate social responsibility, the application of ESG (Environmental, Social, Governance) criteria has gained a prominent role in corporate operations and investment decision-making. The research focuses on the development of ESG regulation, in particular the challenges of measuring the social (S) dimension. Although the regulation and assessment of environmental and governance factors have become increasingly

* Dr. Fási Csaba, tudományos munkatárs, Nemzeti Közszerológati Egyetem Kormányzástani és Közpolitikai Tanszék; kutató, NKE Eötvös József Kutatóközpont, Budapest; e-mail: fasi.csaba@uni-nke.hu.

standardized, the measurability of social aspects still raises several methodological problems. Previous research has highlighted the significant differences between ESG ratings and the difficulties of reliably measuring social performance, especially when using qualitative, subjective indicators. The aim of this study is to explore how the regulatory environment – in particular the EU CSRD and the Hungarian ESG Act – can facilitate the harmonised assessment of the “S” dimension. The research is based on a document analysis and an examination of domestic regulatory frameworks. The results show that mandatory reporting and the introduction of the principle of dual materiality can improve the transparency and comparability of social impacts. However, the quality and reliability of reports can only be increased if companies operate appropriate internal control and certification systems. The research highlights the importance of measuring the “S” dimension and the need for regulatory support for it in order to achieve sustainable economic development.

Keywords: *ESG criteria, Social sustainability, ESG reporting, Sustainable finance, Socially responsible investing*

Az utóbbi években a fenntarthatóság kérdése központi szerepet kapott a vállalati világban és a tőkepiacokon egyaránt. A környezeti, társadalmi és vállalatirányítási (ESG – *Environmental, Social, Governance*) szempontok nem csupán etikai és társadalmi felelősségként jelennek meg, hanem egyre inkább stratégiai tényezőként is beépülnek a vállalatirányításba és a befektetési döntéshozatalba. Az ESG szempontrendszer előtérbe kerülését nemzetközi kezdeményezések – mint az ENSZ felelős befektetési elvei – és a különböző jelentési szabványok, például a *Global Reporting Initiative* elterjedése is elősegítették. A vállalatok és befektetők egyre inkább felismerik, hogy a hosszú távon fenntartható működés elengedhetetlen az értékteremtéshez és a kockázatkezeléshez.

A témakör aktualitását és komplexitását jól mutatja az ESG-vel kapcsolatos szabályozás globális térnyerése. Európában különösen aktív a szabályozási környezet, amit jól példáz a vállalati fenntarthatósági jelentések irányelvének (CSRD)¹ bevezetése, valamint a nemzeti szabályozások, például a 2023-ban elfogadott magyar ESG-törvény.² Ezek célja a fenntarthatósági szempontból lényeges információk közzétételének és egységes közzététele, ami hozzájárul a transzparencia növeléséhez és a zöldre mosás (*greenwashing*) elleni fellépéshez.

A tanulmány célja, hogy feltárja az ESG-szabályozás fejlődésének főbb irányait, különös tekintettel a jelentéstételi kötelezettségekre és a társadalmi szempontok mérhetőségének problémáira. Míg a környezeti és irányítási mutatók viszonylag jól számszerűsíthetők, addig a társadalmi dimenzió – az úgynevezett „S” – sokszor puha, kvalitatív indikátorokra épül, amelyek összehasonlíthatósága és mérhetősége jelentős kihívások elé állítja a vállalatokat és a szabályozókat.

¹ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2022/2464 irányelve (2022. december 14.) az 537/2014/EU rendeletnek, a 2004/109/EK irányelvnek, a 2006/43/EK irányelvnek és 2013/34/EU irányelvnek a fenntarthatósággal kapcsolatos vállalati beszámolás tekintetében történő módosításáról. HL L 322., 2022.12.16., 15–80.

² 2023. évi CVIII. törvény a fenntartható finanszírozás és az egységes vállalati felelősségvállalás ösztönzését szolgáló környezettudatos, társadalmi és szociális szempontokat is figyelembe vevő, vállalati társadalmi felelősségvállalás szabályairól és azzal összefüggő egyéb törvények módosításáról.

A kutatás központi kérdése, hogy a jelenlegi ESG-jelentési szabályozások, különösen a magyar és európai keretek, milyen mértékben képesek elősegíteni a társadalmi fenntarthatóság valós mérését és ösztönözni a vállalatokat érdemi társadalmi hatások elérésére. A tanulmány az empirikus és szabályozási kihívások feltérképezésére törekszik, különösen az S-mutatók definiálásának és használhatóságának vonatkozásában.

A tanulmány – a bevezetőt követően – első részében az ESG-kritériumok dimenzióit és a társadalmilag felelős befektetés (SRI) témakörét vizsgálja. A második fejezet az ESG jelentéstételi kötelezettségeket veszi górcső alá, kiemelve a szabványosítás és harmonizáció kérdéskörét, valamint részletesen bemutatja az EU-szabályozás fejlődését és az ESRS keretrendszert. A harmadik fejezet a társadalmi dimenzió mérési kihívásait tárgyalja mélyrehatóan. A negyedik részben a magyar szabályozási környezetet elemzi, végül az eredmények bemutatásával zárul.

1. Az ESG-kritériumok dimenziói

Az ESG-kritériumok alkalmazása a vállalati stratégia és a befektetési döntéshozatal sarokkövévé vált, mivel a hagyományos pénzügyi mérőszámok mellett a vállalat fenntarthatósági profilját tükröző, nem pénzügyi tényezőket is integrálja. Az ESG-kritériumok környezeti, társadalmi és irányítási dimenziókból álló, összefüggő keretrendszert jelentenek, amelynek célja a szervezetek általános fenntarthatóságának és etikai gyakorlatának értékelése.

A környezetvédelmi kritérium alapvetően a vállalat politikáját és teljesítményét értékeli az ökológiai hatások csökkentése terén olyan intézkedésekkel, mint az erőforrás-hatékonyság javítása, a szennyezés csökkentése és az éghajlatváltozás mérséklése.³ A társadalmi kritérium olyan szempontokat foglal magában, mint a munkaügyi normák, a közösségi szerepvállalás és az érdekelt felek szélesebb körű kapcsolatai, tükrözve a vállalat társadalmi felelősségvállalás iránti elkötelezettségét.⁴ Az irányítási pillér a vállalat vezetésének minőségét, összetételét, az átláthatóságot és az elszámoltathatósági gyakorlatot értékeli.⁵ Ez a három pillér együttesen egy többdimenziós megközelítést alkot.⁶

Befektetési szempontból az ESG-kritériumok keretet biztosítanak a kockázat és a lehetőségek értékeléséhez. A befektetők egyre inkább az ESG-pontszámokra és

³ FENG, Zifeng–WU, Zhonghua: ESG disclosure, REIT debt financing and firm value. *The Journal of Real Estate Finance and Economics*, 2021/67, 395. (DOI: 10.1007/s11146-021-09857-x).

⁴ WANG, Menghan: The impact of ESG pillars on corporate performance – Empirical evidence from „top 100 ESG listed companies” in China. *Financial Engineering and Risk Management*, 2023/6, 83. (DOI: 10.23977/ferm.2023.060610).

⁵ LÓPEZ-CABARCOS, M. Ángeles–SANTOS-RODRIGUES, Helena–QUIÑOÁ-PIÑEIRO, Lara–PIÑEIRO-CHOUSA, Juan: How to explain stock returns of utility companies from an environmental, social and corporate governance perspective. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, 2023/5, 2287. (DOI: 10.1002/csr.2483).

⁶ MAALOUL, Anis–ZÉGHAL, Denis–BEN-AMAR, Walid–MANSOUR, Sari: The effect of environmental, social, and governance (ESG) performance and disclosure on cost of debt: the mediating effect of corporate reputation. *Corporate Reputation Review*, 2023/1, 4. (DOI: 10.1057/s41299-021-00130-8).

-indexekre támaszkodnak, amelyek a különböző mérőszámokat olyan mennyiségi mérőszámokká aggregálják, amelyek megkönnyítik a vállalatok összehasonlítását.⁷ A magántőke-befektetők például elkezdtek beépíteni az ESG-kritériumokat az értékelési kereteikbe, hogy hosszú távon fenntartható értéket teremtsenek, mivel az erős ESG-teljesítmény jobb kockázattal korrigált hozamot eredményezhet.⁸ Ezenkívül az ESG-indexek, mint például az MSCI által készítették, döntéstámogató eszközként szolgálnak, lehetővé téve az intézményi befektetők számára, hogy a nem pénzügyi kockázatok átfogó értékelését beépítsék eszközallokációs stratégiáikba.⁹

Az ESG-kritériumok növekvő elfogadottsága ellenére a szabványosítással és az összehasonlíthatósággal kapcsolatos kihívások továbbra is fennállnak. Empirikus tanulmányok jelentős eltéréseket azonosítottak a különböző minősítő ügynökségek által kiadott minősítések között, amelyek gyakran módszertani különbségekből és az ESG-dimenziók eltérő értelmezéséből erednek.¹⁰ Ez a heterogenitás megnehezíti a befektetők számára, hogy egységesen értékeljék egy vállalat fenntarthatósági teljesítményét, ami aláhúzza az ESG közzétételek jobb szabványosításának szükségességét.¹¹

1.1. A társadalmilag felelős befektetés (SRI) szorgalmazása az ESG-kritériumok által

A társadalmilag felelős befektetés (SRI)¹² egy hiánypótló etikai megközelítésből olyan *mainstream* stratégiává fejlődött, amely a pénzügyi, környezeti, társadalmi és irányítási (ESG) szempontokat integrálja a hagyományos befektetési folyamatokba. A társadalmilag felelős befektetés a pénzügyi hozamoknak az etikai, társadalmi és környezeti eredményekkel való összehangolását hangsúlyozza, ezáltal vonzóvá teszi azokat a befektetőket, akik a rendszerszintű kihívások kezelésére, s egyúttal versenyképes kockázattal korrigált hozamra törekszenek.¹³

A társadalmilag felelős befektetés lényege, hogy a befektetők a potenciális befektetéseket olyan multidiszciplináris kereteken keresztül vizsgálják, amelyek értékelik a vállalat ESG-teljesítményét. A közelmúltban készült tanulmányok azt mutatják, hogy a befektetők egyre gyakrabban építenek be robusztus ESG-minősítéseket és közzétételi intézkedéseket a portfólióválasztás irányába, ami a hosszú távú fenntarthatóságot figyelembe vevő, tájékozottabb döntésekhez és a nem pénzügyi kockáza-

⁷ KAUL, Sahib: ESG and value creation in private equity investments: analysing the effects. *Asian Journal of Interdisciplinary Research*, 2023/3, 6. (DOI: 10.54392/ajir2331).

⁸ DUAN, Lanyi: ESG Index Construction and China's ESG System. *BCP Business & Management*, 2023, 175. (DOI: 10.54691/bcpbm.v38i.3685).

⁹ DUAN: i. m., 179.

¹⁰ ZHU, Conghao–YANG, Cunyi: Divergences among ESG rating systems: evidence from financial indexes. *Economic Analysis Letters*, 2024/1, 50. (DOI: 10.58567/eal03010006).

¹¹ FENG–WU: i. m., 419.

¹² Olyan gyakorlatként lehet definiálni, amely lehetővé teszi, hogy olyan vállalatokba és alapokba történjen a befektetés, amelyek a társadalmakra vonatkozóan pozitív hatásokat tudnak előidézni.

¹³ MELO PIMENTEL, Bernardo–RAMÍREZ, Guillermo: Sustainable finance and its sustainability. *ESCP Impact Paper*, No. 2021/35. (DOI: 10.2139/ssrn.3884907).

toknak való kitettség csökkentéséhez vezet.¹⁴ Az ESG-tényezők integrálása például összefüggésbe hozható a fokozott piaci hatékonysággal, különösen válság idején, mivel az etikus befektetések általában rugalmasabban teljesítenek a piaci volatilitás időszakában.¹⁵ Ezek az eredmények azt jelentik, hogy a társadalmilag felelős befektetés nemcsak a társadalmi és környezeti célkitűzésekhez járul hozzá, hanem gyakorlati kockázatkezelési eszközként is szolgál, mivel korai jeleket ad a vállalati rugalmasságról.

Ezen túlmenően a társadalmilag felelős befektetést szorgalmazó stratégiák bizonyítottan elősegítik a fenntartható fejlődési célokat azáltal, hogy a tőkét olyan vállalatokhoz irányítják, amelyek olyan területeken újítanak, mint a zöld technológia és a felelős üzleti gyakorlat. Ez a proaktív megközelítés egy olyan ciklust hoz létre, amelyben a fokozott vállalati teljesítmény és átláthatóság jobb ESG-minősítésekhez vezet, ezáltal további, az etikus és fenntartható gyakorlatok iránt elkötelezett befektetési tőkét vonz.¹⁶ Empirikus bizonyítékok azt mutatják, hogy a magas ESG-teljesítményt fenntartó cégek nagyobb valószínűséggel vonzzák a társadalmilag felelős befektetőket, akik az alacsonyabb tőkeköltségekből és a megnövekedett hírnévhatásokból profitálnak.¹⁷ Ez a dinamika aláhúzza a társadalmilag felelős befektetés kettős szerepét, amely egyszerre pénzügyi stratégia és a szélesebb körű társadalmi változások katalizátora.

A társadalmilag felelős befektetés megvalósítása továbbá hatékony kommunikációt és szabványosított ESG-jelentési kereteket tesz szükségessé annak biztosítása érdekében, hogy a befektetők összehasonlíthassák a nem pénzügyi teljesítményt a vállalatok és iparágak között. A szabványosított ESG-közzétételi gyakorlatok olyan mennyiségi és minőségi mérőszámokkal ruházzák fel a befektetőket, amelyek a fenntarthatósági mérőszámokat beépítik átfogó döntéshozatali folyamataikba.¹⁸ Ez az átláthatóság alapvető fontosságú az olyan problémák leküzdésében, mint a *greenwashing*,¹⁹ amikor a vállalatok eltúlozzák fenntarthatósági erőfeszítéseiket.

A társadalmilag felelős befektetés fejlődése összességében a befektetési közösség paradigmaváltását tükrözi, ahol az etikai követelményeket és a pénzügyi teljesítményt egyre inkább egymással összeegyeztethető prioritásoknak tekintik. A társadalmilag felelős befektetés integrált megközelítése, amely a szigorú ESG-elemzést a hagyományos pénzügyi értékeléssel kombinálja, a befektetési döntéseket a társadalmi értékekhez igazítja, miközben támogatja a vállalati rugalmasságot és a hosszú

¹⁴ SCIARELLI, Mauro–COSIMATO, Silvia–LANDI, Giovanni–LANDOLO, Francesca: Socially responsible investment strategies for the transition towards sustainable development: The importance of integrating and communicating ESG. *The TQM Journal*, 2021/7, 50–51. (DOI: 10.1108/tqm-08-2020-0180); PACELLI, Vincenzo–PAMPURINI, Francesca–QUARANTA, Anna G.: Environmental, Social and Governance investing: Does rating matter? *Business Strategy and the Environment*, 2022/1, 39. (DOI: 10.1002/bse.3116).

¹⁵ MELO PIMENTEL–RAMÍREZ: i. m.

¹⁶ KHAN, Parvez A.–JOHL, Satirejit K.–AKHTAR, Shakeb: Firm sustainable development goals and firm financial performance through the lens of green innovation practices and reporting: a proactive approach. *Journal of Risk and Financial Management*, 2021/12, 17. (DOI: 10.3390/jrfm14120605).

¹⁷ PACELLI et al.: i. m., 30–32.

¹⁸ SCIARELLI et al.: i. m., 51.

¹⁹ Hamis és félrevezető információk szolgáltatása a befektetők és a nyilvánosság számára azzal kapcsolatban, hogy egy vállalat termelési folyamatai, valamint termékei milyen környezeti hatásokat generálnak.

távú értékteremtést.²⁰ Mivel a kutatások továbbra is pozitív korrelációkat mutatnak ki az ESG-teljesítmény és a kockázattal korrigált hozamok között, a társadalmilag felelős befektetés a fenntartható pénzügyek központi témája maradhat, befolyásolva mind a befektetői magatartást, mind a vállalati stratégiákat a nagyobb elszámoltathatóság és fenntarthatóság irányában.²¹

Hazai kontextusban Győri Zsuzsanna részletesen elemzi a vállalati társadalmi felelősségvállalás magyarországi megjelenését és fejlődését. Kutatása rávilágít arra, hogy a magyar vállalatokra jellemző CSR-szemlélet jelentősen különbözik a nyugat-európai gyakorlattól, ami részben a rendszerváltás utáni gazdasági átalakulás sajátosságainak, részben pedig a magyarországi *stakeholder*-kultúra eltérő jellemzőinek köszönhető.²²

Az ESG-kritériumok alkalmazása nemcsak etikai és környezeti szempontból fontos, hanem a vállalati versenyképesség szempontjából is. Egy korábbi tanulmányomban magam is foglalkoztam már azzal, hogy az Európai Unió kontextusában a versenyképesség mérése egyre inkább integrálja a fenntarthatósági szempontokat, ami azt jelenti, hogy a hosszú távon sikeres vállalatok azok, amelyek képesek összeegyeztetni a pénzügyi teljesítményt a környezeti és társadalmi felelősségvállalással.²³

2. Az ESG-re vonatkozó jelentéstételi kötelezettségek.

Az európai uniós ESG-szabályozás fejlődése és az ESRS keretrendszer

Az ESG-jelentési kötelezettségek a modern vállalatirányítás kritikus elemei, tükrözve a környezeti, társadalmi és irányítási teljesítmény átláthatóságára vonatkozó növekvő elvárásokat. A kötelező közzétételi rendszerek, különösen az Európai Unióban, a tisztán önkéntes vállalati társadalmi felelősségvállalás (CSR) gyakorlatától a szigorúan kodifikált ESG-jelentési szabványok felé való elmozduláshoz vezettek. Például a vállalati fenntarthatósági jelentésekről szóló irányelv (CSRD) előírja, hogy a gazdálkodó egységek részletes, nem pénzügyi jelentéseket tegyenek közzé, ezáltal javítva a fenntarthatósági információk összehasonlíthatóságát és megbízhatóságát. E kezdeményezések célja annak biztosítása, hogy az ESG-információ a kockázatkezelés, a befektetési döntéshozatal és az általános vállalati elszámoltathatóság szerves részévé váljon.²⁴

Az Európai Unió ESG-szabályozása az elmúlt évtizedben jelentős fejlődésen ment keresztül, amely a fokozatos harmonizáció és szigorítás irányába mutat. A folyamat az önkéntes jelentéstételtől indult, majd a nem pénzügyi beszámolásról szóló 2014/95/EU

²⁰ MELO PIMENTEL–RAMÍREZ (2021): i. m.

²¹ SCIARELLI et al.: i. m., 51.; KHAN et al. (2021): i. m., 17.

²² GYŐRI Zsuzsanna: *CSR-on innen és túl*. PhD-értekezés, Budapesti Corvinus Egyetem, Budapest, 2011, 137–150.

²³ FÁSI Csaba: A versenyképesség és az Európai Unió. In: Csath Magdolna (szerk.): *A versenyképesség-mérés változásai és új irányai*. Dialóg Campus, Budapest, 2019, 187.

²⁴ ZAPOROWSKA, Zuzanna–SZCZEPAŃSKI, Marek: The application of Environmental, Social and Governance standards in operational risk management in SSC in Poland. *Sustainability*, 2024/6, 1–4. (DOI: 10.3390/su16062413); GAWĘDA, Adrian: Sustainability reporting: case of european stock companies. *European Journal of Sustainable Development*, 2021/4, 41–44. (DOI: 10.14207/ejsd.2021.v10n4p41).

irányelven (NFRD)²⁵ keresztül eljutott a 2022/2464/EU vállalati fenntarthatósági jelentésről szóló irányelvig (CSRD)²⁶, amely alapvetően átformálta az európai fenntarthatósági jelentéstétel kereteit.

A CSRD három fő dimenzióban hozott jelentős változást: a kötelezettek körének bővítésében, a jelentéstételi követelmények mélyítésében, valamint az európai fenntarthatósági jelentési standardok (ESRS) bevezetésében. A kötelezettek köre fokozatosan bővül: 2024-től a nagyobb, közérdeklődésre számot tartó vállalatok (500 fő feletti, átlagos foglalkoztatotti létszámmal), 2025-től minden nagyvállalat (250 fő, 25 millió EUR mérlegfőösszeg vagy 50 millió EUR nettó árbevétel küszöbértékek közül legalább kettő), 2026-tól pedig a tőzsdén jegyzett kis- és középvállalkozások (kkv-k) kerülnek a szabályozás hatálya alá. Ez a fokozatos bevezetés lehetővé teszi a vállalatok számára a felkészülést, ugyanakkor biztosítja a szabályozás széles körű alkalmazását.²⁷

A kettős lényegesség elve különösen fontos újítás a CSRD keretében. Ez az elv megköveteli, hogy a vállalatok két nézőpontból vizsgálják a fenntarthatósági kérdéseket: egyrészt a pénzügyi lényegesség szempontjából (hogyan hatnak a fenntarthatósági kérdések a vállalat pénzügyi helyzetére – „outside-in”), másrészt a hatás lényegessége szempontjából (hogyan hat a vállalat tevékenysége a környezetre és a társadalomra – „inside-out”).²⁸ Ez a kétirányú megközelítés alapvetően megváltoztatja a fenntarthatósági jelentéstételt, mivel a vállalatokat nemcsak a rájuk gyakorolt hatások jelentésére kötelezi, hanem saját hatásuk átfogó értékelésére is.

A kettős lényegesség elvének bevezetése jelentős előrelépést jelent a társadalmi hatásokról szóló jelentések átláthatóságában és összehasonlíthatóságában. Azáltal, hogy strukturált közzétételt ír elő mind a hatások, mind a pénzügyi szempontok tekintetében, az ESRS társadalmi szabványok alapján az érdekelt felek számára specifikus jelentéstételt követel meg, számszerűsítési követelményeket állapít meg és harmadik fél általi tanúsítást ír elő; a keretrendszer orvosolja azokat a kritikus hiányosságokat, amelyek régóta aláássák az önkéntes társadalmi jelentések hitelességét és hasznosságát. Az elv arra kényszeríti a vállalatokat, hogy azonosítsák és közzétegyék a társadalomra gyakorolt tényleges hatásukat, és ne csak a társadalmi kockázatokat, amelyekkel szembesülnek, és ezt olyan szabványosított mérőszámok és struktúrák segítségével tegyék, amelyek alapos összehasonlítást tesznek lehetővé.

Az ESRS-standardok²⁹ részletes követelményeket támasztanak a fenntarthatósági jelentéstétel minden dimenziójára vonatkozóan. A keretrendszer tizenkét átfogó

²⁵ Az Európai Parlament és a Tanács 2014/95/EU irányelve (2014. október 22.) a 2013/34/EU irányelvnek a nem pénzügyi és a sokszínűséggel kapcsolatos információknak bizonyos nagyvállalkozások és vállalatcsoportok általi közzététele tekintetében történő módosításáról. HL L 330., 2014.11.15., 1–9.

²⁶ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2022/2464 irányelve (2022. december 14.) az 537/2014/EU rendeletnek, a 2004/109/EK irányelvnek, a 2006/43/EK irányelvnek és a 2013/34/EU irányelvnek a fenntarthatósággal kapcsolatos vállalati beszámolás tekintetében történő módosításáról. OJ L 322, 16.12.2022, 15–80.

²⁷ KULCSÁR Edina Éva: A fenntarthatósági beszámolók gyakorlatának vizsgálata. *Economica*, 2023/3–4, 44–47.

²⁸ SZENDREY Orsolya–DOMBI Mihály: A hazai fenntarthatósági közzététel helyzete és fejlődési lehetőségei. *Észak-magyarországi Stratégiai Füzetek*, 2024/1, 102–103.

²⁹ A Bizottság (EU) 2023/2772 felhatalmazáson alapuló rendelete (2023. július 31.) a 2013/34/EU európai parlamenti és tanácsi irányelvnek a fenntarthatósági beszámolási standardok tekintetében történő kiegészítéséről. HL L 330., 2014.11.15, 1–9.

standardot tartalmaz: két átfogó (ESRS 1 és 2), öt környezeti (E1–E5), négy társadalmi (S1–S4) és egy vállalatirányítási standard (G1). Ez a strukturált megközelítés biztosítja, hogy a vállalatok egységes módszertannal mérjenek és jelentsenek fenntarthatósági teljesítményükről.

Az ESRS társadalmi standardjai (S1–S4) részletesen szabályozzák a társadalmi dimenzió jelentését. Az S1 standard a saját munkavállalókkal, az S2 az ellátási láncban dolgozókkal, az S3 a fogyasztókkal és végfelhasználókkal, míg az S4 az érintett közösségekkel kapcsolatos kérdéseket tárgyalja. Minden standard meghatározza a jelentendő metrikákat, a közzétételek formátumát és a minőségi követelményeket.

Az uniós szabályozás fejlődési iránya jelenleg az egyszerűsítés és a versenyképesség növelése felé mutat. Az úgynevezett Omnibus I egyszerűsítési csomag hangsúlyozza a fenntarthatósági jelentéstétel és az átvilágítás adminisztratív terheinek csökkentését. A javaslatok között szerepel a jelentési követelmények egyszerűsítése, a különböző jogszabályok közötti átfedések csökkentése, valamint a kis- és középvállalkozások arányos terheinek biztosítása. Ez a fejlődés tükrözi az EU azon törekvését, hogy egyensúlyt teremtsen a fenntarthatósági célok és a vállalati versenyképesség között.³⁰

Az Európai Unió élenjár a fenntarthatósági szabályozás terén, amit jól példáz a *European Green Deal* elindítása, amely átfogó keretet biztosít a klímasemlegesség eléréséhez 2050-ig.³¹ Ez a kezdeményezés szorosan összefügg az ESG-szabályozás fejlődésével, mivel a vállalatok környezeti teljesítményének mérése és jelentése központi szerepet kap a célok elérésében.

3. A mérésben rejlő lehetőségek és kihívások

Az ESG-mérésben rejlő lehetőségek és kihívások központi szerepet játszottak a vállalati fenntarthatóságról folyó diskurzusban. A továbbfejlesztett ESG-mérés lehetővé teszi a cégek számára, hogy azonosítsák a fenntarthatóság erősségeit, optimalizálják az erőforrások elosztását, és megalapozott stratégiai döntéseket hozzanak. Például az átfogó mérőszámok kidolgozása – amint az az intelligens fenntartható városok értékelési keretrendszerében is látható³² – robusztus, számszerűsíthető teljesítménymutatókkal látja el a szervezeteket, ezáltal lehetővé téve a helyi hatóságok és a vállalati vezetők számára, hogy összehasonlítsák az előrehaladást és ösztönozzék a fejlesztéseket. Feltételezhető továbbá, hogy a fejlett technológiák, beleértve az adattanulási elemzéseket, az új ESG-elemzést és a gépi elemzést, megbízhatóbb, valós idejű fenntarthatósági betekintést eredményezhetnek, amelyek növelik az átláthatóságot és az elszámoltathatóságot. Ezen túlmenően az ilyen technológiai

³⁰ Az Európai Parlament és a Tanács irányelve a 2006/43/EK, a 2013/34/EU, az (EU) 2022/2464 és az (EU) 2024/1760 irányelvnek a fenntarthatósággal kapcsolatos egyes vállalati beszámolási és átvilágítási követelmények tekintetében történő módosításáról.

³¹ FÁSI Csaba: A fenntarthatóság dimenziói és a hazai felsőoktatási intézmények helyzetének egyes aspektusai a fenntarthatósági rangsorok tükrében. *Acta Humana*, 2023/3, 121–123. (DOI: 10.32566/ah.2023.3.6).

³² KARAL, Fatma S.–SOYER, Ayberk: A systematic literature review: setting a basis for smart and sustainable city performance measurement. *Sustainable Development*, 2023/1, 559–560. (DOI: 10.1002/sd.2693).

integráció támogatja az összetett fenntarthatósági indexek kidolgozását, amelyek mind a vállalatirányítást, mind a befektetői döntéshozatalt megalapozhatják, miközben hozzájárulnak az ESG megbízhatóbb eredményeihez.

Ezen ígéretes lehetőségek ellenére az ESG-mérés jelentős kihívásokkal néz szembe. Ezek közül a legjelentősebb a harmonizált szabványok és a különböző szabályozók által használt definíciók egységességének a hiánya, ami széttagolt jelentéstételi gyakorlatot eredményez, ami megnehezíti az ESG teljesítményének kereszt-összehasonlítását.³³ Az önkéntes keretrendszerek sokasága, a fejlődő kötelező szabályozással kombinálva olyan környezetet teremt, ahol a vállalatok szelektív közzétételt vagy *greenwashing* tevékenységet végezhetnek, ezáltal aláásva az ESG-metrikák megbízhatóságát. Emellett továbbra is kritikus kihívás marad az adatok integritásának biztosítása; hatékony belső ellenőrzési és érvényesítési folyamatok szükségesek az ESG-adatok pontosságának ellenőrzéséhez, és az érdekelt felek fenntarthatósági jelentésbe vetett bizalmának erősítéséhez.³⁴ A nem hatékony mérési és jelentési rendszerek jelentős adminisztratív és pénzügyi terheket is róhatnak a vállalatokra.

3.1. A társadalmi dimenzió mérésének kihívásai és lehetőségei

A társadalmi fenntarthatósággal foglalkozó szakirodalomban az egyik legfontosabb kérdés a társadalmi fenntarthatóság mérésének feltételezett nehézsége. Ennek az okai többek között, hogy (1) a társadalmi adatok kevésbé fontosak pénzügyi szempontból, mint a környezeti adatok; (2) a társadalmi adatokat túl nehéz mérni; (3) nincsenek megbízható és összehasonlítható adatok; (4) a társadalmi dimenziók csak kvalitatív adatokon keresztül mérhetők; (5) az „S” mutatók integrálása csak a befektetők számára releváns. Ez az öt kérdéskör két csoportba osztható: az első a társadalmi teljesítmény és a gazdasági/pénzügyi teljesítmény kapcsolatára vonatkozik (1 és 5), a második pedig az S mérésének nehézségére (2-3-4).³⁵

A mérés kapcsán mindenekelőtt az okoz nehézséget, hogy ezek az úgynevezett puha tényezők (például elégedettség, társadalmi tőke, munkakörnyezet minősége) nehezen definiálhatók, és még nehezebben operacionalizálhatók. A munkakörnyezettel való elégedettség szubjektív mutatóinak használata felveti a szubjektív jóllét változók hagyományos problémáit, mivel a megkérdezettek szubjektív felfogásától függ, attól, hogy mit értenek elégedettség alatt (amit kulturális és nyelvi tényezők is közvetítenek), valamint attól, hogy mennyire szigorúan ítélik meg a vonatkozó, konkrét kérdéseket. A társadalmi tőkén belül beszélhetünk a személyes kapcsolatok

³³ BHANDARY, Rajani D.: A literature review on the impact of ESG disclosure practices on investment decisions. *International Research Journal of Modernization in Engineering Technology and Science*, 2024/1, 2283–2284. (DOI: 10.56726/irjmets48533).

³⁴ SABAURI, Levan: Internal audit's role in supporting sustainability reporting. *International Journal of Sustainable Development and Planning*, 2024/5, 1983–1985. (DOI: 10.18280/ijstdp.190537).

³⁵ BECCHETTI, Leonardo–BOBBIO, Emanuele–PRIZIA, Federico–SEMPlici, Lorenzo: Going Deeper into the S of ESG: A Relational Approach to the Definition of Social Responsibility. *Sustainability*, 2022/15, 1–17. (DOI: 10.3390/su14159668).

fontosságáról, elkötelezettségről vagy éppen bizalomról és az együttműködési normák szintjéről egyaránt. A vállalatnak és a társadalomnak az együttműködése elengedhetetlen, olyan *soft skill*, mely átszövi a sikert. Azonban ezen fogalmak mérése rendkívül összetett: a bizalom szintje például kulturálisan meghatározott, és nehéz objektív mércékkel megragadni. Az együttműködési normák mérése pedig gyakran azt feltételezi, hogy a megfigyelő képes azonosítani és értelmezni ezeket a normákat a vállalat kontextusában, ami szintén szubjektivitást visz a mérési folyamatba. További problémát okoz a mérésnél a viselkedés-gazdaságtan kísérleti kutatásának másik tipikus problémája, nevezetesen a laboratóriumi kísérletek mesterségessége, amely arra készteti a résztvevőket, hogy a hétköznapi élettől eltérően viselkedjenek. A probléma megoldható ad hoc terepkísérletekkel, amelyekben a résztvevők mindennapi tevékenységeiket végzik, és nincsenek tudatában a kísérleti megfigyelésnek. Azonban ez a megközelítés is komoly etikai kérdéseket vet fel a beleegyezés és a transzparencia tekintetében.³⁶

3.2. A kvalitatív és kvantitatív mutatók dilemmája

A társadalmi teljesítmény mérésének egyik központi kihívása a kvalitatív és kvantitatív adatok közötti egyensúly megtalálása. A tisztán számszerű mutatók (például munkavállalói fluktuáció, betegszabadságban töltött napok száma, képzésekre fordított órák) könnyen összehasonlíthatók és trendek azonosítására is alkalmasak, azonban gyakran nem ragadják meg a társadalmi jelenségek mélységét és kontextusát. Például egy alacsony fluktuációs ráta önmagában nem jelent feltétlenül magas munkavállalói elégedettséget – lehet eredménye a korlátozott munkaerőpiaci lehetőségeknek vagy a munkavállalói mobilitást gátló strukturális tényezőknek is. Másrészt a kvalitatív mutatók (például munkavállalói vélemények, esettanulmányok, narratív beszámolók) gazdag kontextuális információkat nyújtanak, de nehezen standardizálhatók és összehasonlíthatók. A kvalitatív adatok elemzése jelentős értelmezési szerepet hagy az elemzőnek, ami szubjektivitást és potenciális elfogultságot visz a folyamatba. Ezért a legjobb gyakorlat a két megközelítés kombinálása: a kvantitatív adatok biztosítják az összehasonlíthatóságot és a trendek követését, míg a kvalitatív adatok kontextualizálják és értelmezik ezeket a számokat.

3.3. Az érdekelt felek sokszínűsége és a mérés komplexitása

A társadalmi dimenzió mérésének további összetettségét az adja, hogy számos különböző érdekelt csoport (*stakeholder*) létezik, mindegyik eltérő elvárásokkal és prioritásokkal. Az ESRS S1-S4 standardok ezt a komplexitást úgy kezelik, hogy külön standardokat hoznak létre a különböző érdekelt felek számára: saját munkavállalók (S1), ellátási láncban dolgozók (S2), fogyasztók és végfelhasználók (S3), valamint érintett közösségek (S4). Azonban még ezen belül is jelentős heterogenitás

³⁶ BECCHETTI et al.: i. m., 15–17.

figyelhető meg. Például a saját munkavállalók csoportján belül a részmunkaidős, teljes munkaidős, határozott és határozatlan idejű alkalmazottak, valamint a különböző szintű pozíciókban dolgozók eltérő társadalmi kérdésekkel szembesülnek. Az ellátási láncban dolgozók esetében pedig a kihívás még nagyobb: a vállalat gyakran korlátozott rálátással és befolyással rendelkezik az ellátási lánc távolabbi szintjein dolgozók körülményeire, különösen globális ellátási láncok esetében.³⁷

3.4. Nemzetközi és hazai mérési kezdeményezések

Az OECD közelmúltban végzett munkájának célja egyrészt, hogy feltárja a szervezetek szociális és méltányos gazdaságra gyakorolt társadalmi hatásai mérésének jelenlegi gyakorlatát. Ezen túl az is, hogy meghatározza a szociális és méltányos gazdaság társadalmi előnyeinek elérésére legalkalmasabb módszereket, különös tekintettel a közösségi index megközelítésre, valamint megvizsgálja azokat a politikai kezdeményezéseket, amelyeket a társadalmi hatásmérés kultúrájának és gyakorlatának előmozdítása érdekében el lehet fogadni.³⁸

Kulcsár Edina Éva hangsúlyozza, hogy a hazai gyakorlatban a környezeti mutatók jelentése jóval fejlettebb, mint a társadalmi dimenzióé, ami részben a mérési nehézségeknek, részben pedig a szabályozási nyomás eltérő mértékének tudható be.³⁹

3.5. A digitalizáció és technológiai fejlesztések szerepe

A digitális technológiák és az adatelemzés fejlődése új lehetőségeket nyit a társadalmi mutatók mérésében. A mesterségesintelligencia-alapú szövegelemzés például lehetővé teszi a nagy mennyiségű kvalitatív adat (például munkavállalói visszajelzések, közösségimédia-kommentek) strukturált elemzését és mintázatok azonosítását. A blokklánc technológia pedig segíthet az ellátási láncban dolgozók körülményeinek átláthatóbb nyomon követésében. Ugyanakkor ezek a technológiák is kihívásokat jelentenek. Az algoritmusok elfogultsága, az adatvédelem kérdései, valamint a technológiai megoldások hozzáférhetőségének egyenlőtlenségei mind olyan tényezők, amelyeket figyelembe kell venni. Továbbá fontos hangsúlyozni, hogy a technológia önmagában nem oldja meg a társadalmi mérés alapvető konceptuális kihívásait: az, hogy mit tekintünk relevánsnak, fontosnak és értékesnek a társadalmi dimenzióban, továbbra is normatív döntés marad.⁴⁰

³⁷ CHOPRA, Shauhrat S.–SENADHEERA, Sachini Supunsala–DISSANAYAKE, Pavani Dulanja–WITHANA, Piumi Amasha–CHIB, Rajeev–RHEE, Jay Hyuk–OK, Yong Sik: Navigating the Challenges of Environmental, Social, and Governance (ESG) Reporting: The Path to Broader Sustainable Development. *Sustainability*, 2024/2, 4–5. (DOI: 10.3390/su16020606).

³⁸ Social Impact Measurement for the Social and Solidarity Economy. *OECD Local Economic and Employment Development (LEED) Papers*, OECD Publishing, Paris, 2021, 8–10.

³⁹ KULCSÁR: i. m., 49.

⁴⁰ FÁSI Csaba: Application of Artificial Intelligence in Administrative Decision-making. *Proceedings of Central and Eastern European e|Dem and e|Gov Days 2022: Hate Speech and Fake News – Fate or Issue to Tackle?* 2022. 147–152. (<https://dl.acm.org/doi/10.1145/3551504.3551555>).

3.6. A pénzügyi relevancia kérdése

Az egyik leggyakrabban felmerülő érv a társadalmi mutatók elhanyagolása mellett, hogy azok kevésbé relevánsak pénzügyileg, mint a környezeti mutatók. Ez az érv azonban egyre kevésbé tartható. Számos kutatás kimutatta, hogy a társadalmi teljesítmény és a pénzügyi eredmények között pozitív korreláció áll fenn. A magas munkavállalói elégedettség például csökkent fluktuációhoz, magasabb termelékenységhez és innovációhoz vezet. A jó közösségi kapcsolatok pedig csökkentik a vállalat reputációs kockázatát, és megkönnyítik az engedélyek megszerzését új projektekhez. Emellett a befektetők egyre inkább felismerik a társadalmi kockázatok pénzügyi relevanciáját. A gyenge munkaügyi gyakorlatok, az emberi jogok megsértése az ellátási láncban vagy a helyi közösségekkel való konfliktusok mind olyan tényezők, amelyek jelentős pénzügyi hatással lehetnek a vállalatra bírságok, fogyasztói bojkottok vagy perek formájában. Becchetti és munkatársai empirikus kutatása kimutatta, hogy a társadalmi dimenzióba történő befektetés hosszú távon pozitív hatással van a vállalat pénzügyi teljesítményére, különösen válságidőszakokban.⁴¹

3.7. Standardizáció versus kontextualizáció

A társadalmi mérés egyik legnagyobb dilemmája a standardizáció és a kontextualizáció közötti egyensúly megtalálása. Egyfelől szükség van standardizált mutatókra és módszerekre a vállalatok közötti összehasonlíthatóság és a befektetői döntéshozatal támogatása érdekében. Másfelől azonban a társadalmi jelenségek mélyen integrálódtak a kulturális, jogi és gazdasági kontextusba, így az egyméretű megközelítés gyakran nem megfelelő. Például a munkavállalói részvétel és kollektív tárgyalás kérdése teljesen más keretekben értelmezhető az észak-európai és a mediterrán országokban az eltérő munkaügyi hagyományok miatt. A helyi közösségekkel való konzultáció normái és elvárásai is jelentősen eltérhetnek különböző kultúrákban. Esetünkben ezt úgy próbálják kezelni, hogy minimális kötelező közzétételi követelményeket határoznak meg, ugyanakkor lehetőséget adnak a vállalatoknak arra, hogy kiegészítő, kontextusspecifikus információkat is nyújtsanak.⁴²

4. A hazai szabályozás

A 2023. évi CVIII. törvény⁴³ szerint a vállalkozás – a társadalmi felelősségvállalás elvének megfelelően – üzleti tevékenysége során vizsgálja és kezeli működésének társadalmi és környezeti hatásait, valamint szerepet vállal az Alaptörvényben lefektetett értékek, kiemelten a családbarát működés megvalósításának előmozdítá-

⁴¹ BECCHETTI et al.: i. m., 9.

⁴² CHOPRA et al.: i. m., 5–7.

⁴³ 2023. évi CVIII. törvény a fenntartható finanszírozás és az egységes vállalati felelősségvállalás ösztönzését szolgáló környezettudatos, társadalmi és szociális szempontokat is figyelembe vevő, vállalati társadalmi felelősségvállalás szabályairól és azzal összefüggő egyéb törvények módosításáról.

tásában. A vállalkozás társadalmi felelősségvállalása keretében kiemelt figyelmet fordít a családok, a nemzet és a kultúra támogatására. A vállalkozás a társadalmi felelősségvállalási és környezetvédelmi átvilágítási követelményekkel összhangban kellő gondossággal jár el az ellátási láncai tekintetében azzal a céllal, hogy megelőzze vagy minimálisra csökkentse a társadalmi felelősségvállalási vagy környezeti kockázatokat, illetve megszüntesse a társadalmi felelősségvállalási vagy környezetvédelmi kötelezettségek megsértését.⁴⁴

Az ESG-megfelelőség felügyeletéért és végrehajtásáért felelős felhatalmazott szervezet a Szabályozott Tevékenységek Felügyeleti Hatósága (SZTFH). Az ESG-jelentések főbb jellemzői a következőképpen alakulnak: Az ESG-törvény megköveteli a vállalatoktól, hogy részletes tájékoztatást adjanak környezeti hatásaikról. Bevezeti a hazai gyakorlatba is a kettős lényegesség fogalmát, ami azt jelenti, hogy a vállalatoknak be kell számolniuk arról, hogy az ESG-problémák hogyan érintik őket (pénzügyi lényegesség), illetve hogyan hatnak a környezetre és a társadalomra (impakt lényegesség). A jelentéseknek követniük kell az uniós szabályozás kapcsán már említett európai fenntarthatósági jelentési szabványokat. A törvény harmadik személyek közreműködését is előírja a fenntarthatósági jelentések hitelessége érdekében. Az ESG-auditorokat az SZTFH akkreditálja és felügyeli. Végül a fenntarthatósági jelentéseket az egységes európai elektronikus formátum (ESEF) használatával kell benyújtani, biztosítva az adatok jobb hozzáférhetőségét és elemezhetőségét.⁴⁵

A jogszabály definiálja az ESG-t. Eszerint az „*olyan fenntarthatósági kérdésekre vonatkozó szempontrendszer, amely egy adott vállalkozásnál a környezetre, a társadalomra és az irányításra vonatkozó hatásokat és faktorokat értékeli fenntarthatósági szempontból*”.⁴⁶ A vállalati társadalmi felelősségvállalás „*a vállalkozásoknak a társadalomra, a kultúrára és a jövő nemzedékeinek életfeltételeire gyakorolt hatásuk iránti felelőssége*”.⁴⁷

A törvény két olyan fogalmat is bevezet, amelyek a jövőben alakíthatják a képzési és szakértői piacot is: az ESG tanácsadó és az ESG tanúsító kategóriáit. Az ESG tanácsadó olyan gazdálkodó szervezet és személy, amely, illetve aki „*...Magyarország területén ESG célú vállalatirányítási szakértői és ESG adatszolgáltatáshoz kapcsolódó tájékoztató és tanácsadói szolgáltató tevékenységet folytat, valamint közreműködik a vállalkozás fenntarthatósági célú átvilágítási kötelezettségeinek sikeres és megfelelő időben történő teljesítésében, részt vesz a fenntarthatósági kérdésekkel kapcsolatos adatok összegyűjtésében és elemzésében, a társadalmi felelősségvállalási stratégia elkészítésében, valamint a kockázatkezelésre, a kockázatelemzésre és a megelőző intézkedésekre vonatkozó szabályok végrehajtásában*”.⁴⁸ Az ESG tanúsító pedig „*az ESG beszámolót tanúsító, akkreditált, jogi személyiséggel rendelkező megfelelőségértékelő szervezet*”.⁴⁹

⁴⁴ 2023. évi CVIII. törvény 6. § (1)–(3).

⁴⁵ KENYERES László–LUKOVITS Ádám–PÁL Tamás: ESG obligations in Hungary: Adapting to broadening regulatory demands. *Wolftheiss.com*, 2024. december 9. <https://www.wolftheiss.com/insights/esg-obligations-in-hungary-adapting-to-broadening-regulatory-demands/> (2025. 10. 16.).

⁴⁶ 2023. évi CVIII. törvény 7. § 4.

⁴⁷ 2023. évi CVIII. törvény 7. § 30.

⁴⁸ 2023. évi CVIII. törvény 7. § 9.

⁴⁹ 2023. évi CVIII. törvény 7. § 10.

A jogszabály hatálya alá tartozó szervezetnek a törvény szerint társadalmi felelősségvállalási stratégiát kell készítenie, valamint azt a honlapján nyilvánosan hozzáférhető módon közzé kell tennie.⁵⁰ A jogalkotó az állampolgári bejelentésekre is gondolt: a törvény 28. §-a szerint: *„A vállalkozás gondoskodik belső vagy külső panaszközelési rendszer kialakításáról, amely alkalmas arra, hogy bárki bejelentést tegyen azon társadalmi felelősségvállalási és környezeti kockázatokra, valamint azon társadalmi felelősségvállalással vagy környezetvédelemmel kapcsolatos kötelezettségek megsértésére vonatkozóan, amelyek a vállalkozás saját vagy leányvállalata, illetve közvetlen szállítója gazdasági tevékenysége következtében keletkeztek.”*⁵¹

Szendrey és munkatársai e tekintetben rámutatnak arra, hogy a magyar vállalkozások ESG-felkészültségében jelentős kihívások azonosíthatók. Kutatásuk szerint egyes magyar vállalatok számára nehézséget jelent az ESG-szemponatok beépítése a vállalati stratégiába, valamint a jelentési követelmények teljesítése, különösen a kkv-szektorban.⁵²

5. Az eredmények megvitatása

A tanulmány részletes képet ad az ESG-kritériumok szabályozási háttéréről, azok vállalati és befektetési gyakorlatba történő integrációjáról, valamint a hazai és nemzetközi jelentéstételi kötelezettségek fejlődéséről. Kiemelten foglalkozik a társadalmilag felelős befektetések (SRI) szerepével, az ESG-mutatók mérésének lehetőségeivel és nehézségeivel, valamint a magyar ESG-szabályozási keret és az új törvényi kötelezettségek hatásaival.

Az eredmények alapján az ESG-kritériumok mára a vállalati működés és befektetési döntéshozatal meghatározó részévé váltak. Az ESG-kritériumok alkalmazása nem csupán etikai szempontból vált fontossá, hanem kézzelfogható pénzügyi előnyöket is biztosíthat a befektetők számára, például jobb kockázattal korrigált hozamokat. Az ESG-jelentéstétel kötelezővé válása, különösen az EU-ban és azon belül Magyarországon, hozzájárul a transzparencia és az összehasonlíthatóság növekedéséhez, ezáltal erősítve a piaci bizalmat.

Az európai uniós szabályozás fejlődése, különösen a CSRD és az ESRS standardok bevezetése, jelentős előrelépést jelent az ESG-jelentéstétel harmonizációjában. A kettős lényegesség elve alapvetően megváltoztatja a vállalati fenntarthatósági jelentéstételt, mivel nemcsak a vállalatokra gyakorolt hatások, hanem a vállalatok környezetre és társadalomra gyakorolt hatásainak átfogó értékelését is megköveteli. Az ESRS társadalmi standardjai (S1–S4) részletes keretet biztosítanak a társadalmi dimenzió mérésére, amely jelentősen hozzájárulhat az „S” mutatók standardizációjához és összehasonlíthatóságához.

⁵⁰ 2023. évi CVIII. törvény 18. §.

⁵¹ 2023. évi CVIII. törvény 28. §.

⁵² SZENDREY Orsolya–BÁNYAI Gábor–DOMBI Mihály–FUTÓ Judit–GULYÁS Dávid János–KARCAGI-KOVÁTS Andrea–HARAZIN Piroska: ESG-szabályozás és ami mögötte van – lehetőségek és kihívások a vállalkozások magyarországi ESG felkészülésében. *Competitio*, 2024/1–2, 38. (DOI: 10.21845/comp/2024/1-2/2).

A tanulmány alátámasztja, hogy az ESG nem csupán egy trend, hanem egy mélyreható, rendszerszintű átalakulás a vállalati és pénzügyi szektorban. Az ESG-kritériumok megfelelő alkalmazása hosszú távon elősegítheti a fenntartható gazdasági fejlődést, és hatékony eszközként szolgálhat a társadalmi és környezeti kihívások kezelésében. A magyar ESG-törvény bevezetése példát mutat arra, hogyan lehet a nemzeti szabályozást a nemzetközi elvárásokhoz illeszteni, miközben figyelembe veszi a helyi sajátosságokat is, különösen az Alaptörvényben rögzített értékek, mint a családbarát működés és a nemzeti kultúra támogatása tekintetében.

Bár az ESG-teljesítmény mérése és jelentése egyre fontosabbá válik, a különböző mérési módszerek közötti eltérések, az adatok minőségének és megbízhatóságának kérdése, valamint a jelentéstételi rendszerek töredezettsége továbbra is komoly kihívásokat jelent. Különösen a társadalmi dimenzió (S) esetében nehéz a kvantitatív mérés és az összehasonlíthatóság biztosítása. A kutatás részletesen bemutatta a társadalmi mutatók mérésének konceptuális, módszertani és gyakorlati problémáit, rávilágítva arra, hogy ezek a kihívások összetettek, de nem legyőzhetetlenek. A szabályozási keretek, különösen az ESRS-standardok, valamint a technológiai fejlesztések és a növekvő szakértelem fokozatosan javítják a társadalmi dimenzió mérését és jelentését.

A jelentések hitelessége harmadik fél tanúsításának és szabályozói ellenőrzésének hiányában sok esetben továbbra is kérdéses marad. A magyar szabályozás ebben előrelépést jelent azzal, hogy kötelezővé teszi az ESG-tanúsítók bevonását és szabályozza azok akkreditációját.

A jövőbeli kutatások és gyakorlatok során kiemelten fontos a társadalmi fenntarthatóság mérésének további fejlesztése, különös tekintettel az „S” komponens kvantifikálására. Javasolt továbbá a jelentési szabványok nemzetközi harmonizációjának előmozdítása, valamint az ESG-auditorok és tanácsadók képzésének támogatása. A vállalatoknak célszerű a mesterséges intelligencia és adatfeldolgozási technológiák bevonásával valós idejű ESG-monitoring rendszerek kiépítése. További kutatásokat indokolt végezni az ESG-teljesítmény és a vállalati pénzügyi mutatók közötti ok-okozati összefüggések feltárására, különösen a társadalmi dimenzió pénzügyi relevanciájának jobb megértése érdekében.

6. Összegzés

A tanulmány középpontjában az ESG-kritériumrendszer vállalati és befektetési gyakorlatban betöltött szerepének vizsgálata áll. A kutatás abból a problémából indul ki, hogy a hagyományos pénzügyi mutatók nem nyújtanak átfogó képet a vállalatok fenntarthatósági és etikai teljesítményéről, ezért szükség van olyan nem pénzügyi szempontokat is figyelembe vevő értékelési keretrendszerekre, mint az ESG. A probléma további aspektusa az ESG-értékelések szabványosításának és összehasonlíthatóságának hiánya, ami gátolja az átláthatóságot és az egységes befektetői döntéshozatalt.

A tanulmány általános megállapításai alapján az ESG-kritériumok jelentősége folyamatosan növekszik mind a vállalati stratégiaalkotásban, mind a befektetési döntésekben.

A környezeti, társadalmi és irányítási szempontok integrálása a hosszú távú kockázatkezelést és értékteremtést szolgálja, és a társadalmilag felelős befektetések (SRI) révén a pénzügyi hozamok etikai és társadalmi célokkal való összehangolása is megvalósul. Ugyanakkor a tanulmány hangsúlyozza a megbízható és egységes ESG-jelentéstétel fontosságát, különösen a zöldmosás elkerülése, valamint a befektetői és szabályozói bizalom megerősítése érdekében.

A tanulmány részletesen bemutatta az EU-szabályozás fejlődését, különösen a CSRD és az ESRS keretrendszert, valamint annak hatását a fenntarthatósági jelentéstételre. A kettős lényegesség elve és az ESRS társadalmi standardjai jelentős előrelépést jelentenek a társadalmi dimenzió mérésének és jelentésének strukturálásában. A tanulmány kitér a magyarországi ESG-szabályozás aktuális helyzetére is, amely 2023-tól új törvényi keretek között követeli meg a vállalatoktól a fenntarthatósági szempontok szisztematikus integrálását és közzétételét.

Különös hangsúlyt kaptak a társadalmi dimenzió mérésének kihívásai és lehetőségei. A tanulmány részletesen tárgyalta a definíciós problémákat, a kvalitatív és kvantitatív mutatók dilemmáját, az érdekelt felek sokszínűségét, valamint a standardizáció és kontextualizáció közötti feszültséget. Bemutatta, hogy bár a társadalmi mutatók mérése valóban komoly kihívásokat jelent, ezek a kihívások nem lehetetlenné teszik a mérést, csupán körültekintő, többszintű megközelítést igényelnek.

A tanulmány legfontosabb tanulságai közé tartozik, hogy az ESG nem csupán etikai, hanem stratégiai és pénzügyi jelentőséggel is bír. A szabványosított, átlátható és hiteles ESG-mérés és jelentéstétel a fenntartható gazdaság és társadalom alapvető feltétele. Igyekeztem rávilágítani arra is, hogy az ESG-elvek beépítése a vállalati és befektetési döntésekbe elősegíti a társadalmi felelősségvállalást, erősíti a vállalati rugalmasságot, és hosszú távon csökkentheti a nem pénzügyi kockázatokat. A jövőben a kihívások leküzdése – különösen a társadalmi dimenziók mérhetőségének és az adatintegritásnak a kérdéseiben – kulcsszerepet játszik majd az ESG-rendszer hatékonyságában.